

IZ STRANIH ČASOPISA

»DU BON USAGE POLITIQUE DES IMMIGRÉS«

Projet, 191, Paris, 1985, str. 47—56

Problem redefiniranja francuskoga političkog identiteta u kontekstu imigracijske politike kako bi se izbjegli društveni sukobi osnovni je predmet interesa Catherine Withol de Wenden u članku o korištenju imigranata u političke svrhe.

Početni, evropski karakter imigracije izmijenio se; Evropljani danas čine manje od pola svih imigranata u Francuskoj, koji već dosežu 6,8% ukupne populacije prema popisu iz 1982. Mijenja se i njihova dobna struktura i struktura po spolu; povećava se broj žena i dolazi do stabilizacije imigrantskih obitelji. Udio mladih od 20 godina postaje značajniji u odnosu na broj mladih Francuza.

Imigranti su postali izazov za Francusku, bilo kao društveni akteri svojom snagom na političkom polju bilo kao politički uložci. Da su postali izazov, to potvrđuje godina 1984, kada je mnogo političkih događaja upozorilo na problem imigracije, ukazalo na raskorak između socijalnih odnosa i pravnih normi i demaskiralo krizu političkog sistema.

Čini se da otpor prema državnoj politici i nepovjerenje prema stranačkoj igri imaju izvor u pomaku između institucionalizirane političke rasprave i očekivanja javnosti. U kriznoj situaciji, javnosti je potreban sistem jednostavnih vrijednosti, povrtak osjećaja sigurnosti i — krivac.

Ovo, smatra C. Withol de Wenden, djelomično objašnjava pojavu Le Pena koji (kako kaže J. L. Schlegel u svom članku »Le Pen dans sa presse« u istom broju *Projeta*) svojim lajt-motivom »Francuska u opasnosti zbog invazije stranaca«, svojom demagogijom o dobrima i zlima, civiliziranima i divljima, te razlikom u »stupnju sličnosti Bogu« popunjava ideološku prazninu u kontekstu krize legitimnosti.

Iako imigracija još od 1974. zauzima značajno mjesto u izbornim raspravama, nikada nije postigla, kao pojavom Le Pena, takvu važnost. Glasanje za Le Pena moglo bi se objasniti i nepopularnošću mjera socijalističke vlade, ali glavni motivi ipak su javni red i imigracija. Upućuje se na povezanost između imigracije i propadanja francuske kulture, nezaposlenosti, kriminala, delikvencije, terorizma i tehnološkog zaostajanja.

Navode se podaci koji ukazuju na specifičnu »geografsku glasanja« za Evropski parlament u lipnju 1984. Uočava se veza

između popularnosti Le Pena i veće prisutnosti stranaca u pojedinim dijelovima zemlje. To se naročito ističe u urbanim sredinama, gdje je više stranaca, osobito muškaraca. U glasačkoj populaciji podjednako su bile zastupljene sve socijalno-kulturne i konfekcijske grupe (sa prilično velikim brojem pripadnika niže srednje klase, malih trgovaca i zanatlija). Uočljiva je i korelacija, mada ne u svim pokrajinama i okruzima, između glasanja za Le Pena i prisutnosti povratnika iz Sjeverne Afrike, osjetljivih na Le Penov antiarapski ton, posebice u gradovima gdje je koncentrirano dosta Sjevernoafrikanaca.

U ovom trenutku kada vjerojatno velik dio glasača želi pokazati da ne želi konkurenciju s imigrantima za posao ili stan, Narodni front i Le Pen iskoristili su priliku i nametnuli temu o ulozi imigracije u francuskom društvu. C. Withol de Wenden žali što je taj problem, o kojem je trebalo i prije misliti, postavljen na takav način, ali smatra pozitivnim to što je barem uočena njegova važnost i što se više ne može izbjeći svestrana rasprava o njemu.

Postavljaju se pitanja: kojim promjenama politička zajednica može razriješiti izazov imigracije; kako ga može riješiti u okviru Nacije — Države i izmiriti dosadašnji model života s kulturnim pluralizmom; koji je oblik i stupanj kulturne zajednice i socijalno-političke kohezije moguć i neophodan za život u zajednici?

Problemi u vezi s imigrantima nagomilavaju se pogoršanjem njihova položaja, koji je posljedica nedavno započete politike povratka, nesigurnosti u industriji, širenja islama (koji se nastoji politički iskoristiti), otpora »durge generacije« imigranata koji tragaju za svojim nacionalnim identitetom, itd.

Otvoreno je pitanje legitimnosti imigranata u političkom životu Francuske. Dok ih neki smatraju »teretom za našu (francusku) ekonomiju«, tvrdeći da je Francuska u opasnosti pred invazijom stranaca koji ne žele postati Francuzima, imigranti zapravo postaju gotovo besplatni ulog u političkoj igri. Kako nemaju pravo glasa, pa tako ni snagu političkog djelovanja, njihova se prisutnost koristi za postizanje političkih ciljeva. Samo se rijetki usuđuju postaviti pitanje o starom obećanju socijalista da će se imigrantima priznati pravo glasa na lokalnim izborima — što bi bio moćan faktor integracije. U svakom slučaju, prisutnost imi-

granata, tako često korištena i naglašavana u političkim raspravama, nije do sad dovoljno analizirana, i niz pitanja ostao je bez jasnog odgovora.

Kako živjeti zajedno — ekonomski, društveno, politički, kulturno? Ne postoji li opasnost da se socijalni pluralizam sukobi s francuskom koncepcijom svjetovnosti i građanstva i s francuskim političkim sistemom, koji omogućuje suprotstavljanje mišljenja ali ne na osnovi kulturnog pluralizma?

Ističući da treba raščistiti probleme imigracije i nacionalnog pitanja, autorica uvida da unatoč tome što je imigracija proteklih godina stekla legitimnost izražavanja nije stekla i prava u političkoj zajednici. Osim što postavlja problem transformacije političkog izraza u legitimnu političku participaciju, autorica postavlja i slijedeća pitanja: kako uvažiti kulturnu raznolikost a da to ne izazove slabljenje nacionalne zajednice, koja je već u krizi; s obzirom na to da većina mladih iz druge generacije imigranata ne prihvaća francuski nacionalni identitet, treba li smanjiti cijenu ulaska u političku zajednicu ili napustiti određene simbole smještene u »nacionalnosti«; koji tip građanskog prava može dopustiti izmirenje novih oblika kulturnog pluralizma (koji se više ne nalaze samo u sferi privatnoga, individualnog, čak ni u sferi grupnog) s Državom-Nacijom; koji se drugi institucionalni i politički prostori otvaraju s iskrslim promjenama u imigrantskoj populaciji?

Ekskluzionistički shvaćena Država-Nacija podrazumijeva sakralizaciju francuske nacionalnosti i, prema tome, concept asimilacije; na njoj zasnovan politički sistem više ne funkcionira, kaže autorica, i govori o cijeni koju imigracija mora platiti ne bi li ušla u politički život: određi se svoje kulture u političkom životu, desakralizirati u najvećoj mogućoj mjeri svoju vlastitu nacionalnost, smatrati da je moguće biti »građanin-stanar-korisnik« i »građanin-radnik« a ne biti pripadnik nacije.

A koju su cijenu spremni platiti imigranti? Oni više ne žele, osobito ne mladi, žrtvovati svoj kulturni identitet ili ga premjestiti u privatnu sferu, ostajući ipak i dalje tuđinci (pogotovu ako »pre-malo nalikuju Bogu« — kako bi to rekao Le Pen). Mnogi su tu cijenu platili, ali Država-Nacija više nije cilj dostojan takve žrtve.

Na što je spremna država koja sa svojim ustrojstvom i identifikacijskim sim-

bolima već kasni četvrt stoljeća? Simboli koji identificiraju socijalno tijelo Francuske guraju imigrante u stranu. Naime, imigranti, budući da nemaju pravo glasa, ne mogu utjecati na političke institucije, koje inače vode imigrantsku politiku. Tako se postavlja i pitanje kako voditi zajednicu u kojoj četvrtina populacije ne glasa.

Što učiniti? Ukloniti tabue, potražiti prednosti imigracije u autentičnosti njezinih etničkih obilježja, integrirati imigrante u školski sistem — tako bi oni postali konstitutivni elementi državnosti, a koegzistencija harmoničnija.

U tom cilju nije potrebno samo mijenjati politiku službenih institucija nego preodgojiti i javno mišljenje. Autorica primjećuje da i u evropskim zemljama u kojima imigranti imaju veća, prava, ne postoji tako silovita i strastvena rasprava o njihovom položaju kao u Francuskoj, niti se on tako žgoše.

Posljednji dio članka nosi podnaslov »Kulturni pluralizam i politička zajednica«, u kojemu autorica sa manje volje za analizu iznosi dva primjera političkoga i kulturnog izraza imigranata. Prvi je volja »druge generacije« da se ne identificiraju s francuskom nacijom, da im se prizna pravo na razlikovanje i ravnopravnost u toj razlici i da sa socijalno-kulturne akcije pređu na političku. Drugi je primjer — širenje islama, vrlo izraženo u Francuskoj, koje se postavlja kao politički problem otkad postoji svijest o tome da će imigranti ostati u Francuskoj. Džamija pomaže integraciju muslimana, ali ne olakšava i njihovo uvođenje u francusko društvo. Ovaj problem zahtijeva široku raspravu.

»Imigranti nas pitaju za naš državni i politički identitet« — zaključuje Catherine Withol de Wenden ovaj članak, upozoravajući da problem imigracije u Francuskoj nije ni trenutačan ni nov i da promjene u njemu ne treba izučavati izdvojeno od promjena čitavog francuskog društva.

Imigranti su nepovratno postali element francuskog kolorita i neophodno je da se integriraju u društvo u kojemu žive i u kojemu im se rađaju djeca. Francusko društvo utječe na promjene u imigrantskom getu, ali mora postati svjesno i promjena koje i ono samo doživljava. Imigranti, koji su na marginama društva, ne žele se asimilirati, a francuska zajednica nije spremna za integraciju. Interkulturalizam je perspektiva koju bi trebalo znati realizirati i prihvatiti u okviru legitimne politike.

Jadranka Čačić